

ČESKÁ KANADA '97

SYNTEZNÍ ČÁST

SOUKROMÉ REÁLNÉ GYMNÁZIUM
PŘÍRODNÍ ŠKOLA, O.P.S.

PRAHA 1997

VYPRACOVAL:

Vojtěch Barták

CÍL:

Cílem syntézy bylo navrhnout pro kraj jižně od Landštejna a Nové Bystřice využití, jež by podporovalo přirozený charakter a ráz krajiny, a zhodnotit případný zásah do krajiny výstavbou Rekreačního parku Rajchěrov.

METODIKA:

Abych mohl navrhnout využití krajiny, které by podporovalo její přirozený charakter, musel jsem si krajinu nejdříve rozdělit do samostatných podoblastí a ty pak charakterizovat, to znamená popsat, co je pro krajinu podoblasti typické. A to jak z hlediska historických událostí a dřívějšího využívání člověkem, tak z hlediska geologické stavby, vodního režimu a typu porostu (jak původního, tak dnešního). Při této práci jsem vycházel z předpokladu, že každá krajina má v sobě zakořeněnou ideální podobu a charakter, který se během času snaží naplnit. Tento nový způsob pohledu na krajinu vychází z poznatků moderní krajinné ekologie a zakládá se na tom, že se snaží shromažďovat o krajině co nejvíce informací z různých hledisek, na jejich základě pak popsat, co je pro krajinu charakteristické, a při navrhování využití kraje se snaží tento charakter podpořit. Výsledkem by mělo být harmonické soužití člověka s přírodou.

VÝSLEDKY A ZÁVĚRY:

Na základě geomorfologické studie jsem kraj rozdělil do několika podoblastí:

1. oblast bývalých vesnic Rajchěrov, Romava a Staré Hutě, ohraničená na severu úpatím Starohuťského vrchu a Větrova, na východě hlavním evropským rozvodím Labe-Dunaj, na západě rakouským vrchem Kalkberg a na jihu rakouskými vrchy Mühlberg a Piramide.
2. oblast Starohuťského vrchu, Větrova, vrchu Stínadla a okolních kopců. Tuto oblast jsem pracovně nazval "Větrovský masiv".
3. oblast zaniklých vesnic Košťálkov, Košlák a Kuní, ohraničená na severu Starým Městem, na východě vrchem Čihadlo a rakouským Hohen Steinem, na západě vesnicemi Dobrotín, Veclov a dále na jih rozvodím. Na jih se tato oblast rozlévá do Rakouska.
4. okolí Starého Města s přilehlými vesnicemi Dobrotín a Podlesí
5. landštejnský kopec
6. přilehlá vesnice Pomezí
7. "Klásterské údolí", které vyplňují rybníky Osika, Otec (Klásterský rybník) a Konračský rybník.

❖ První oblast, tedy oblast zaniklých vesnic Rajchěrov, Romava a Staré Hutě, je z hlediska geomorfologie oblastí dosti oddělenou od oblastí ostatních. Z hlediska vodního režimu funguje tato oblast jako zásobárna, a to formou rybníků a podmáčených ploch; voda tedy v této oblasti silně dominuje. Co se týče lidského osídlení, mělo zde vždy soběstačnou podobu (což dokládá i fakt, že do oblasti nikdy nejezdil autobus), vesnice se živily především

rybolovem a chovem ovcí. Pokud vesnice komunikovaly s okolím, pak zřejmě spíše s Rakouskem.

Při navrhování využití této oblasti je proto nezbytné zachovat oddělenost a pokud vůbec krajinu využívat člověkem, pak jediné soběstačnou formou. Ideální by v tomto směru dle mého názoru bylo obnovení zaniklých vesnic (avšak v malém měřítku) a obnovení chovu ovcí či rybolovu. Pro oblast je však neaktuálnější revitalizace niv podél toků, neboť zhoršení hydrologické situace v oblasti by vzhledem k zásobní funkci krajiny negativně ovlivnilo vodní režim i v přilehlé části Rakouska.

Co se týká plánované výstavby Rekreačního parku Rajchěřov, tuto výstavbu nedoporučuji, neboť by výrazně narušila oddělenost kraje, a to zejména výraznou komunikací se Starým Městem. Dále by znehodnotila oblast jakožto zásobárnu vody, neboť by velká část vody byla zkanalizována. Tím by se značně zhoršila hydrologická situace i v přilehlé části Rakouska (viz hydrogeologická zpráva). V případě výstavby parku doporučuji buď co největší samostatnost, případně komunikaci spíše s Rakouskem. Pokud v kraji podobné centrum stavět, pak je z mého hlediska nejvýhodnější oblast zaniklé vesnice Košťálkov.

❖ Další oblastí je "Větrovský masiv". Tato oblast svojí morfologií vytváří v krajině přirozenou bariéru, oddělující od sebe oblast kolem Kláštera a Mýtinek a oblast jižní kolem rybníka Kačer. To dokládá i fakt, že zde v minulosti nevedla žádná důležitá stezka. Naopak v době druhé světové války byla tato oblast přímo prošpikována silnicemi, což ji zjevně silně narušilo. Tato oblast nebyla v minulosti nikdy osídlena. Z "Větrovského masivu" mimo jiné vytékají dva hlavní přítoky do rybníka Kačer a stávají se tak nejvýznamnějším napáječem jižní zásobní oblasti. Tyto toky jsou značně zregulované a jejich pramen téměř nelze rozeznat od odvodňovacích struh, kterými je oblast přímo přesycena. Za důležitý a aktuální revitalizační zásah považuji deregulaci těchto pramenů a s tím úzce související rozšiřování původních bučin a zasypání odvodňovacích struh. Z hlediska využití kraje člověkem nedoporučuji žádné využití, oblast je k tomu mimo jiné nevýhodná i z hospodářského hlediska (není náhodou, že zde nikdy žádné osídlení nebylo). Dále bych nedoporučoval vést přes masiv větší komunikaci (např. ve formě asfaltové silnice), která by narušila funkci masivu jakožto bariéry.

❖ Třetí oblastí je oblast zaniklých vesnic Košťálkov, Košlák a Kuní. Tato oblast je z geomorfologického hlediska značně snižená (nejnižší oblast v kraji) a celkově se otevírá k Rakousku. Má charakter výrazně zařízlého kaňonu. Z hydrologického hlediska zde neexistují žádné větší zásobárny vody, naopak zde dominuje potok Pstruhovec, do kterého se svádí voda z celého okolí. Kaňon má tedy charakter jakéhosi průchodu, což dokazuje i fakt, že zde pravděpodobně v minulosti procházela obchodní stezka. Tento průchodní charakter by měl být při využívání člověkem zachován, proto doporučuji v této oblasti otevřít hranice s Rakouskem, vytvořit podél Pstruhovce osady a navázat tak malý pohraniční styk. Osady by se mohly živit buď obchodem, čerpajícím zisky z turistického ruchu, nebo vlastní výrobou, například vodními elektrárnami, pro které jsou v této oblasti výborné podmínky. Vzhledem ke kvalitní půdě je zde možné i zemědělství či sadarství.

❖ Další dílčí oblastí je okolí Starého Města pod Landštejnem. Toto území je úzce spojeno s oblastí předešlou, neboť spolu vytvářejí rozsáhlý kaňon, táhnoucí se od Landštejna až do Rakouska. Z geomorfologického hlediska je tato oblast jakýmsi trychtýřem, stahujícím veškeré směry v oblasti do kaňonu a dále do Rakouska. To potvrzuje i rozložení vodních toků. Historicky je toto místo značně významné, dá se říci, že od vybudování Starého Města je dokonce nejvýznamnějším centrem oblasti. Byl zde zámek, kde bylo možno dostat

práci, konaly se tu trhy. Jako by místo přitahovalo a materiálně zajišťovalo obyvatele z celého okolí. Tento charakter by se měl při dalším využití zachovat. Doporučoval bych pořádání pravidelných trhů ve městě, zřízení místní výroby (například pekárna, mlékárna), vybudování statků (případně lepší využití stávajícího statku u Starého Města), zřízení kulturního centra, sauny apod., zřízení obchodního centra, čímž by se mimo jiné posílil styk s Rakouskem a městu by se tak zvýšily tržby, a nakonec obnovení farnosti.

❖ Pátou oblastí je oblast landštejnského kopce. Tento kopec je svou morfologií dosti atypický. Je v podstatě vysunut do již zmíněného kaňonu, což přímo provokuje k vybudování hradu strážícího stezku, která tudy v minulosti procházela. Když nahlédneme do historie hradu, zdá se být život na něm dosti nelehký (hrad byl dobyt, několikrát vyhořel, až nakonec zpustl), nedoporučuji proto obnovovat v něm usedlý hospodářský život, mělo by se však zachovat jeho dominantní postavení. Doporučuji proto na hradě pořádat nejrůznější kulturní a slavnostní akce či srazy (koncerty, divadla apod.). Landštejn samozřejmě vzhledem ke své zachovalosti zůstává významnou kulturní památkou a jistou "perlou" zdejšího kraje, proto bych zachoval současnou možnost navštívení turisty.

❖ Jako další oblast jsem si stanovil přilehlou vesnici Pomezí, a to zejména proto, že je pravděpodobně z historického hlediska v kraji nejzajímavější (podle nejnovějších archeologických odkryvů zde stávalo hradiště). Rázem se dosti podobá landštejnskému kopci a prochází přes něj podzemní chodba z Kláštera. Historicky bylo toto místo v době osídlování nejvýznamnějším centrem (a to zejména církevním) až do vybudování Starého Města. Doporučuji proto obnovení kostela, případně vytvoření farnosti. Je možné zřízení malého krámků, například knihkupectví či starožitnictví, které by lákalo i návštěvníky hradu.

❖ Poslední důležitou oblastí je "Klásterské údolí". Svým rázem je dosti podobné údolí rybníka Kačer, je také významnou zásobárnou vody, a to zejména díky rybníku Osika, jenž je nejrozsáhlejší vodní plochou v kraji. "Klásterské údolí" bylo v historii vždy zajímavé tím, jak přitahovalo lidi z celého kraje. Důkazem toho je i vybudování paulánského kláštera, který funkci údolí sám podpořil, zejména vybudováním rybníků (významné rekreační centrum oblasti, pracovní sídlo University Karlovy) a pořádáním velikých poutí. Od dob kláštera je význam kraje spíše náboženské povahy. Jak je možno si přečíst ve sborníku klášterské skupiny z loňské Expedice, klášter kraji velmi prospěl, a to po všech stránkách, proto bych doporučoval obnovení tohoto po válce zbouraného kláštera a jeho činnosti. Tento záměr se již paulánský řád rozhodl učinit, což je z mého hlediska pro kraj velmi pozitivní. Je tedy jen otázkou času a píce, kdy začne kraj znovu vzkvétat.

SHRNUTÍ:

Jak už jsem výše uvedl, nejvýznamnějším centrem oblasti je Staré Město pod Landštejnem. Jeho význam však z mého pohledu nyní upadá, což je způsobeno především přerušením komunikace přes kaňon (uzavření hranic, pohraniční pásmo). Proto je dle mého názoru pro kraj nejdůležitější rozvoj Starého Města, a to způsoby výše navrhovanými, v návaznosti na to pak otevření hranic v oblasti toku Pstruhovce a vytvoření malého pohraničního styku. Jako další, již méně akutní zásahy doporučuji využití hradu Landštejn jako turistické zajímavosti a místa nejrůznějších kulturních a uměleckých akcí. Tento zásah není sice pro kraj tak aktuální jako rozvoj Starého Města, ovšem je velice dobře realizovatelný, dokonce zčásti již uskutečněný. Jako pozitivní pro kraj považuji rozhodnutí paulánského řádu o obnově kláštera Nejsvětější trojice u Nové Bystřice. Co se týká oblasti jižní, tam doporučuji soustředit se spíše na obnovu krajiny a jejich přírodních ekosystémů.